

Zaak C-273/24 [Naski]ⁱ

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

18 april 2024

Verwijzende rechter:

Sąd Najwyższy (Polen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

1 december 2023

Rekwirerende partij:

X.Y.

In tegenwoordigheid van:

Prokurator Generalny, vertegenwoordigd door de Prokuratura Krajowa

Rzecznik Praw Obywatelskich

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Rechtsvraag die ter beslechting is voorgelegd aan de zeven rechters tellende rechtsprekende formatie van de Sąd Najwyższy (hoogste rechterlijke instantie in burgerlijke en strafzaken, Polen; hierna ook: „SN”) door een uit drie rechters bestaande rechtsprekende formatie van deze rechterlijke instantie, die kennis heeft genomen van het verzoek om wraking van rechters die uitspraak doen in de Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (kamer voor bijzondere controle en publieke zaken) in het kader van de behandeling van zaak I NO 47/18 betreffende de door X.Y. ingestelde hogere voorziening tegen het besluit van de Krajowa Rada Sądownictwa (nationale raad voor de rechtspraak; hierna: „KRS”) dat strekt tot beëindiging van de procedure in de zaak van de door X.Y. ingestelde hogere

ⁱ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure.

voorziening tegen de beslissing van de Prezes Sądu Okręgowego w Krakowie (president van de rechterlijke instantie van eerste aanleg Krakau, Polen).

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële vraag

Waarborging dat een door het Hof gegeven prejudiciële beslissing in aanmerking wordt genomen door een rechtsprekende formatie van een nationale rechterlijke instantie die voldoet aan de eisen inzake het bestaan van een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij wet is ingesteld in de zin van het Unierecht – Artikel 2, artikel 6, leden 1 en 3, en artikel 19, lid 1, tweede alinea, van het Verdrag betreffende de Europese Unie (hierna: „VEU”) en artikel 267 [van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna: „VWEU”)], gelezen in samenhang met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”)

Prejudiciële vraag

1) In een situatie waarin de rechterlijke instantie van laatste aanleg van een lidstaat (de Sąd Najwyższy), na van het Hof een uitlegging van het Unierecht te hebben verkregen over de rechtsgevolgen van een schending van de in het recht van die staat geldende basisregels inzake de benoeming van de rechters van de Sąd Najwyższy waarbij die schending erin bestaat

a) dat door de president van de Republiek Polen benoemingsbesluiten worden overhandigd voor benoemingen in het ambt van rechter in de Sąd Najwyższy, ondanks het feit dat de resolutie van de Krajowa Rada Sądownictwa (nationale raad voor de rechtspraak, Polen), die het voorstel voor de benoeming tot rechter bevat, eerder bij de bevoegde nationale rechter [de Naczelny Sąd Administracyjny (hoogste bestuursrechter, Polen)] is aangevochten, dat de Naczelny Sąd Administracyjny de tenuitvoerlegging van deze resolutie overeenkomstig het nationale recht heeft opgeschort en dat de beroepsprocedure niet was afgerond, waarna de Naczelny Sąd Administracyjny de bestreden resolutie van de nationale raad voor de rechtspraak wegens onrechtmatigheid nietig heeft verklaard en deze resolutie definitief uit de rechtsorde heeft verwijderd, waardoor de handeling tot benoeming in het ambt van rechter in de Sąd Najwyższy de in artikel 179 van de Poolse grondwet vereiste grondslag, te weten de voordracht van de nationale raad voor de rechtspraak voor de benoeming in het ambt van rechter, heeft verloren,

b) dat er, in strijd met de beginselen van transparantie en billijkheid, een voorbenoemingsprocedure is georganiseerd door een nationaal orgaan, de Krajowa Rada Sądownictwa (nationale raad voor de rechtspraak, Polen), dat door de omstandigheden van zijn oprichting voor wat betreft het uit rechters bestaande deel en de wijze waarop het functioneert, niet voldoet aan de eisen van een grondwettelijk orgaan dat de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en van de rechters beschermt, rekening houdend met het feit dat dit orgaan is opgericht volgens de procedure van de ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie

Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (wet tot wijziging van de wet inzake de Krajowa Rada Sądownictwa en bepaalde andere wetten) van 8 december 2017 (Dz. U. 2018, volgnr. 3),

– een aan die rechterlijke instantie voorgelegde rechtsvraag dient te beslechten aan de hand van de uitlegging die door het Hof aan het Unierecht is gegeven: moeten de bepalingen van artikel 2, artikel 6, leden 1 en 3, en artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU en artikel 267 VWEU, gelezen in samenhang met artikel 47 van het Handvest, aldus worden uitgelegd dat zij zich ertegen verzetten dat de genoemde rechtsvraag wordt beslecht door een rechtsprekende formatie van de Sąd Najwyższy die onder meer bestaat uit personen die tot rechter in deze rechterlijke instantie zijn benoemd in strijd met de in punt 1, onder a) of b), beschreven nationaalrechtelijke regels van die lidstaat, alsook dat die bepalingen zich verzetten tegen wijzigingen van de samenstelling van de rechtsprekende formatie van de rechterlijke instantie van die lidstaat die het Hof om een prejudiciële beslissing heeft verzocht, wanneer dergelijke wijzigingen zich hebben voorgedaan nadat het Hof het arrest heeft gewezen ter beantwoording van de in dat verzoek gestelde vraag en wanneer die wijzigingen niet objectief gerechtvaardigd waren (bijvoorbeeld wegens het overlijden of de pensionering van een lid van de rechtsprekende formatie die het verzoek om een prejudiciële beslissing heeft ingediend),

– en dat die bepalingen zich ertegen verzetten dat in de zaak waarin de genoemde rechtsvraag moet worden beslecht beslissingen worden vastgesteld, zoals het uitvoeren van bevelen, daaronder met name begrepen bevelen betreffende de samenstelling van de rechtsprekende formatie van de Sąd Najwyższy of betreffende de datum waarop deze rechtsprekende formatie dient te vergaderen ter afhandeling van de betreffende zaak, door een tot president van de Sąd Najwyższy benoemd persoon die leiding geeft aan de civiele kamer van deze rechterlijke instantie en die eveneens tot rechter in deze rechterlijke instantie was benoemd in strijd met de in punt 1, onder a) of b), beschreven nationaalrechtelijke regels van die lidstaat, of door enig ander persoon die eveneens [onder dergelijke omstandigheden] tot rechter in deze rechterlijke instantie was benoemd, zodat dergelijke bevelen of beslissingen moeten worden geacht geen rechtsgevolgen te sorteren,

– en dat een rechter in de Sąd Najwyższy van wie de benoeming niet gepaard is gegaan met een schending als bedoeld in punt 1, onder a) of b), het recht en de plicht heeft om, ter voorkoming dat de zaak wordt beslecht door een rechterlijke instantie die geen onafhankelijk en onpartijdig gerecht is dat vooraf bij wet is ingesteld in de zin van het Unierecht, te weigeren om zitting te nemen in een meervoudige rechtsprekende formatie van de Sąd Najwyższy die bij meerderheid bestaat uit personen die tot rechter in deze rechterlijke instantie zijn benoemd in strijd met de in punt 1, onder a) of b), beschreven nationaalrechtelijke regels van de betreffende lidstaat en, indien deze vraag bevestigend wordt beantwoord, dat een rechter die tot rechter in de Sąd Najwyższy is benoemd zonder dat er sprake is van de in punt 1, onder a) of b), genoemde schendingen, en die [tevens] de

rechter-rapporteur van deze rechterlijke instantie is in de zaak waarin de onderzochte rechtsvraag moet worden behandeld, bevoegd is om, ter beslechting van de genoemde vraag en ten behoeve van de waarborging van de doeltreffendheid van het Unierecht en van de door het Hof gegeven uitlegging daarvan, een rechtsprekende formatie van de Sąd Najwyższy aan te wijzen zonder daarbij rekening te houden met de nationaalrechtelijke bepalingen die aan de president van de Sąd Najwyższy die leiding geeft aan de civiele kamer van deze rechterlijke instantie de bevoegdheid verlenen om de rechtsprekende formaties aan te wijzen die uitspraak moeten doen in zaken die door deze kamer worden onderzocht, en [dat die bepalingen] zich er tevens tegen verzetten dat personen die tot rechter in de Sąd Najwyższy zijn benoemd in strijd met de in punt 1, onder a) of b), beschreven nationaalrechtelijke regels, of andere personen die [onder dergelijke omstandigheden] tot rechter in de Sąd Najwyższy zijn benoemd, leidinggevende functies bij deze rechterlijke instantie vervullen [zoals de functie van Prezes (president) van de Sąd Najwyższy, daaronder begrepen de functie van Pierwszy Prezes (eerste president) van deze rechterlijke instantie of die van voorzitter van een van de afdelingen van de kamers ervan] of dat zij een functie vervullen binnen de organen van de Sąd Najwyższy [zoals die van lid of plaatsvervangend lid van het Kolegium (college) van de Sąd Najwyższy of die van tuchtfunctionaris van de Sąd Najwyższy], die uitsluitend kunnen worden vervuld door rechtmatig benoemde rechters van deze rechterlijke instantie, alsook dat de hierboven genoemde personen handelingen verrichten die behoren tot de bevoegdheid van de daartoe bevoegde rechters van de Sąd Najwyższy, op grond dat zij feitelijk of rechs invloed kunnen uitoefenen op de vervulling van de rechtsprekende taken van de Sąd Najwyższy?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Artikel 2, artikel 6, leden 1 en 3, en artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU

Artikel 267 VWEU

Artikel 47 van het Handvest

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (grondwet van de Republiek Polen) – artikel 179,

Ustawa o Sądzie Najwyższym (wet inzake de Sąd Najwyższy) van 8 december 2017 (hierna: „uSN”) – artikel 15, lid 1, artikelen 21 en 22, artikel 26, lid 2, artikel 76, lid 1, artikel 83, lid 1, artikel 87, lid 1, en artikel 88,

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej-Regulamin Sądu Najwyższego (besluit van de president van de Republiek Polen houdende het

reglement van orde van de Sąd Najwyższy) van 14 juli 2022 – § 3, § 4, § 16, § 80, lid 7, en § 84,

Ustawa-Kodeks postępowania cywilnego (wet tot vaststelling van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering) van 17 november 1964 – artikel 51,

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure

- 1 De drie rechters tellende rechtsprekende formatie van de civiele kamer van de SN (hierna ook: „civiele kamer van de SN”) is bij de behandeling in zaak III CO 121/18 van het door rechter X.Y. ingediende verzoek om wraking van rechters van de SN die uitspraak doen in de Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych in het kader van de behandeling van zaak I NO 47/18 betreffende de door X.Y. ingestelde hogere voorziening tegen het besluit van de KRS van 21 september 2018 dat strekt tot beëindiging van de procedure in de zaak van zijn hogere voorziening tegen de beslissing van de Prezes Sądu Okręgowego w Krakowie van 27 augustus 2018, geconfronteerd met de in zaak I NO 47/18 gegeven beslissing van de SN van 8 maart 2019, waarbij de door X.Y. tegen dat besluit ingestelde hogere voorziening is afgewezen.
- 2 De genoemde beslissing van 8 maart 2019 is gegeven door de enkelvoudige rechtsprekende formatie van de SN die bestaat uit rechter BD. Bij de SN, die kennis heeft genomen van de omstandigheden waaronder BD tot rechter in deze rechterlijke instantie is benoemd, namelijk van de benoeming van deze rechter op voordracht van de KRS, die in dat verband is vormgegeven in overeenstemming met de bepalingen van de ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw van 8 december 2017 (hierna: „wijzigingswet van 8 december 2017”), hoewel het betreffende besluit van de KRS eerder is betwist bij de Naczelny Sąd Administracyjny (hierna: „NSA”), de NSA de tenuitvoerlegging van dat besluit heeft geschorst en de procedure voor de NSA op de datum van betekening van het benoemingsbesluit nog niet was afgerond en hoewel de genoemde beslissing van 8 maart 2019 mogelijk rechtsgevolgen heeft voor het geoorloofd zijn van de verdere behandeling van het verzoek om wraking van de rechters in zaak III CO 121/18, zijn bij de behandeling van dat verzoek ernstige juridische twijfels gerezen, waaraan uitdrukking is gegeven doordat deze rechterlijke instantie bij het geven van de beslissing van 20 maart 2019 in zaak III CO 121/18 een rechtsvraag heeft geformuleerd en deze ter beoordeling heeft voorgelegd aan de zeven rechters tellende rechtsprekende formatie van de SN. Deze rechtsvraag komt neer op de kwestie of rechtens sprake kan zijn van een uitspraak van een enkelvoudige rechtsprekende formatie die bestaat uit een persoon die onder de hierboven genoemde omstandigheden tot rechter in de SN is benoemd, en of het voor de beslechting van de genoemde rechtsvraag van belang is dat de NSA de tenuitvoerlegging van het besluit van de KRS heeft geschorst voordat het betreffende besluit tot benoeming tot rechter in de SN is betekend.

- 3 Voorts is bij de zeven rechters tellende rechtsprekende formatie die de aldus geformuleerde rechtsvraag moet beoordelen in het kader van zaak III CZP 25/19 twijfel gerezen over de uitlegging van het Unierecht, zodat zij het Hof bij beslissing van 21 mei 2019 heeft verzocht om een prejudiciële beslissing. Deze zaak is ingeschreven onder zaaknummer C-487/19.
- 4 Bij besluit van de zeven rechters tellende rechtsprekende formatie van 2 juni 2022 heeft de Izba Karna (strafkamer) van de SN vastgesteld dat de KRS, voor zover zij is vormgegeven in overeenstemming met de bepalingen van de wijzigingswet van 8 december 2017, geen orgaan is dat kan worden gelijkgesteld met een van de constitutionele organen, waarvan de samenstelling wordt geregeld door de grondwet van de Republiek Polen, in het bijzonder door artikel 187, lid 1, ervan.
- 5 Bovendien is de uitlegging die door de SN is gehanteerd in de beslissing van 23 januari 2020 van de drie gevoegde kamers van de SN, namelijk van de strafkamer, de civiele kamer en de kamer voor arbeids- en socialezekerheidszaken, bevestigd bij de arresten van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: „EHRM”) van 22 juli 2021 in zaak nr. 4344/18, Reczkowicz/Polen, en 8 november 2021 in zaak 49868/19, 57511/19, Dolińska-Ficek en Ozimek/Polen.
- 6 In het arrest van 6 oktober 2021, W.Ż. (Kamer voor bijzondere controle en publieke zaken van de Sąd Najwyższy – benoeming), C-487/19, EU:C:2021:798 (hierna ook: „arrest W.Ż.”) heeft het Hof een antwoord gegeven op de prejudiciële vraag die is gesteld bij beslissing van 21 mei 2019.
- 7 Na de uitspraak van het arrest W.Ż. en nadat het Hof het dossier van zaak III CZP 25/19 heeft toegezonden aan de SN heeft rechter JK, die onder de litigieuze omstandigheden tot eerste president van de SN is benoemd, zonder het medeweten en de toestemming van rechter Karol Weitz, die de rechter-rapporteur in zaak III CZP 25/19 is, die de toenmalige voorzitter van de 3e afdeling van de civiele kamer van de SN was en die bevoegd is voor de behandeling van zaak III CZP 25/19, het dossier van deze zaak overgenomen onder toepassing van de met die functie verbonden bestuurlijke bevoegdheden, heeft zij de rechter-rapporteur belet om toegang tot het dossier te krijgen en heeft zij geweigerd om het dossier aan hem over te leggen onder het voorwendsel dat de president van de Republiek Polen (hierna: „Poolse president”) moest worden verzocht een bijzondere tuchtfunctionaris aan te stellen ter overweging van [de noodzaak van] het inleiden van een tuchtprocedure tegen rechter BD, alsook dat het bureau voor studies en analyses van de SN moest worden verzocht een conclusie over de reikwijdte en de gevolgen van het arrest W.Ż. op te stellen. Toen zij de genoemde handelingen heeft verricht was JK nog geen lid van de rechtsprekende formatie van de SN in zaak III CZP 25/19.
- 8 In de periode tussen het tijdstip van vaststelling van de beslissing van 21 mei 2019 en dat waarop het arrest W.Ż. is gewezen zijn drie rechters van de uit zeven rechters bestaande rechtsprekende formatie die de genoemde beslissing heeft

gegeven met pensioen gegaan, zodat de rechtsprekende formatie in het kader van zaak III CZP 25/19 moest worden aangevuld. De rechter-rapporteur heeft de president van de SN die leiding geeft aan de civiele kamer van deze rechterlijke instantie bij beslissing van 30 december 2021 om een dergelijke aanvulling verzocht en heeft daarbij tegelijkertijd de datum van de terechtzitting in zaak III CZP 25/19 vastgesteld, namelijk op 31 januari 2022. Vanaf begin 2022 heeft zaak III CZP 25/19 een nieuw zaaknummer gekregen, namelijk III CZP 1/22. In strijd met het beginsel van de continuïteit van de samenstelling van de rechtsprekende formaties en met de conclusie van het bureau voor studies en analyses van 25 januari 2022 heeft rechter MB, als president van de SN die leiding geeft aan de civiele kamer van deze rechterlijke instantie, bij bevel van 26 januari 2022 een nieuwe rechtsprekende formatie aangeduid in zaak III CZP 1/22. Die bestond uit JK, als voorzitter, KS, K. Weitz, als rechter-rapporteur, PW, WZ, CV en RX. In werkelijkheid betrof het een wijziging van de samenstelling van de rechtsprekende formatie zonder objectieve rechtvaardiging, in strijd met de bij de civiele kamer van SN bestaande praktijk om, wanneer de rechtsprekende formatie van de uitgebreide kamer van deze rechterlijke instantie niet meer compleet is (bijvoorbeeld als gevolg van de pensionering van een lid van de rechtsprekende formatie), deze formatie aan te vullen door een nieuwe rechter te benoemen om er zitting in te nemen, in plaats van deze rechtsprekende formatie in haar geheel opnieuw aan te wijzen. Naar aanleiding van het bevel van 26 januari 2022 is rechter TN, die tot op dat ogenblik de functie van voorzitter van de rechtsprekende formatie had vervuld, zonder inhoudelijke motivering uit die formatie verwijderd. Deze wijziging van de samenstelling van de rechtsprekende formatie in zaak III CZP 1/22 heeft ertoe geleid dat er rechters van de SN zijn benoemd om zitting in de rechtsprekende formatie van deze rechterlijke instantie te nemen, hoewel zij onder exacte dezelfde omstandigheden tot rechter in de SN zijn benoemd als die waaronder rechter BD in dat verband is benoemd. Bovendien vertegenwoordigen de genoemde rechters de meerderheid in de nieuw aangewezen rechtsprekende formatie (daartoe is rechter TN uit de rechtsprekende formatie verwijderd). Gelet op de omstandigheden van deze zaak, waarin de te verrichten beoordeling hoofdzakelijk betrekking heeft op de omstandigheden waaronder BD tot rechter in de SN is benoemd, die samenvallen met de omstandigheden waaronder JK, KS, CV en RX tot rechter bij deze rechterlijke instantie zijn benoemd, zodat zij als nieuwe leden van deze rechtsprekende formatie de meerderheid daarin uitmaken, en gelet op de omstandigheden en de gevolgen van die wijziging van de rechtsprekende formatie, kan deze wijziging bijgevolg worden aanzien als een handeling die ertoe strekt om het vooraf beoogde effect te verkrijgen, namelijk een welbepaalde beslechting van de hierboven genoemde rechtsvraag. Die indruk wordt versterkt door het feit dat de wijziging is doorgevoerd door rechter MB, als president van de SN die leiding geeft aan de civiele kamer van deze rechterlijke instantie, die eveneens onder precies dezelfde omstandigheden als rechter BD tot rechter in de SN is benoemd. Bovendien is rechter WZ, die sinds het begin van de behandeling van zaak III CZP 1/22 lid was van de uit zeven rechters bestaande rechtsprekende formatie in deze zaak, bij bevel van 21 november 2023 uit die formatie verwijderd onder het voorwendsel van langdurige afwezigheid wegens

ziekte. In zijn plaats is rechter TN als plaatsvervangend rechter in de rechtsprekende formatie opgenomen. Deze wijziging is evenmin inhoudelijk gemotiveerd, want begin 2024 zal rechter WZ zijn rechterlijke taken opnieuw opnemen na een periode van gerechtvaardigde afwezigheid van één maand. De terugkeer van rechter TN naar de rechtsprekende formatie sterkt er derhalve niet toe om de niet-nakoming die voortvloeit uit het bevel van 26 januari 2022, waarbij hij uit die formatie is verwijderd, te verhelpen.

- 9 Los van het voorbehoud ten aanzien van de rechtmatigheid van de wijzigingen van de rechtsprekende formatie in zaak III CZP 1/22 zij de aandacht gevestigd op de grondslag voor wraking krachtens de wet als genoemd in artikel 48, lid 1, punt 1, van het Poolse wetboek van burgerlijke rechtsvordering. Deze grondslag kan worden ingeroepen ten aanzien van de vier nieuw benoemde rechters die in de rechtsprekende formatie zitting hebben genomen en houdt in dat een rechter krachtens de wet wordt gewraakt in zaken waarbij hij partij is of waarin hij een zodanige rechtsverhouding met een van de partijen heeft dat de uitkomst van de zaak van invloed is op zijn rechten of verplichtingen.
- 10 De genoemde bepaling stelt twee onvoorwaardelijke gronden voor het wraken van een rechter vast, waarvan de eerste betrekking heeft op de situatie waarin een rechter partij is in de zaak waarin hij uitspraak moet doen (*nemo iudex in causa sua*). Dit betreft niet alleen een situatie waarin een rechter formeel partij is in een zaak, maar ook gevallen waarin een dergelijke rechter gevolgen van de uitspraak (bijvoorbeeld van het onherroepelijke karakter ervan) ondervindt of zou kunnen ondervinden. In dat verband zij eraan herinnerd dat de zeven rechters tellende rechtsprekende formatie overeenkomstig artikel 87, lid 1, uSN kan beslissen om rechtskracht aan een beslissing toe te kennen en dat voor een afwijking daarvan een beslissing van de voltallige rechtsprekende formatie van de bevoegde kamer vereist is. Dat betekent dat de gevolgen van een mogelijke beslissing van de zeven rechters tellende rechtsprekende formatie die een rechtsbeginsel vormt zich uitstrekken tot alle rechters van de civiele kamer en derhalve ook tot de nieuw benoemde rechters van deze formatie en dat de invloedssfeer van dergelijke gevolgen samenvalt met die van het onherroepelijke karakter van een uitspraak. Met andere woorden, door deel te nemen aan de vaststelling van de onderzochte beslissing zijn de genoemde rechters betrokken bij het geven van een beslissing die bindende kracht heeft voor zichzelf en voor de andere rechters van de civiele kamer, alsook voor de andere rechters van de SN, en die ertoe leidt dat gebreken in het kader van de procedures waarbij zij zijn benoemd rechtsgevolgen sorteren. Dat is des te duidelijker wanneer in aanmerking wordt genomen dat de beoordeling in zaak III CZP 1/22 juist betrekking had op de omstandigheden waaronder BD tot rechter is benoemd. Zoals vermeld, zijn deze omstandigheden identiek aan die waaronder rechters JK, RX, KS en CV tot rechter in de SN zijn benoemd.
- 11 Volgens vaste rechtspraak van de SN mag een wrakingsverzoek dat is ingediend ten aanzien van een persoon die door de Poolse president tot rechter is benoemd op voordracht van de KRS die in dat verband is vormgegeven in overeenstemming

met de bepalingen van de wijzigingswet van 8 december 2017 niet worden onderzocht door een rechterlijke instantie waarvan de rechtsprekende formatie onder meer uit een dergelijke rechter bestaat. Anders zou namelijk een situatie ontstaan waarop het verbod „nemo iudex in causa sua” van toepassing is. Daarnaast vereist de vaste rechtspraak van de SN dat een middel in hogere voorziening waarbij onder meer de aandacht wordt gevestigd op het feit dat in het kader van de procedure tot benoeming van een rechter sprake is geweest van de besproken niet-nakoming niet mag worden onderzocht door een rechterlijke instantie waarvan de rechtsprekende formatie onder meer bestaat uit een persoon die eveneens op dergelijke wijze is benoemd (zie beslissing van de zeven rechters tellende rechtsprekende formatie van de strafkamer van de SN van 2 juni 2022 in zaak I KZP 2/22 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

- 12 Naast het feit dat zij krachtens de wet moeten worden gewraakt staat in de onderhavige zaak nog een omstandigheid eraan in de weg dat de rechters JK, RX, KS en CV aan de vaststelling van de beslissing deelnemen. Zoals hierboven is aangegeven lagen aan de rechtsvraag die in zaak III CO 121/18 is voorgelegd aan de zeven rechters tellende rechtsprekende formatie twijfels ten grondslag over het bestaan van de beslissing van de SN van 8 maart 2019. Deze twijfels vloeiden voort uit de omstandigheden waaronder BD, die deze beslissing als alleensprekend rechter heeft gegeven, is benoemd tot rechter in de SN. Aangezien de rechters JK, RX, KS en CV onder dezelfde omstandigheden zijn benoemd en zij de meerderheid van de rechtsprekende formatie in de onderhavige zaak vormen, zal een beslissing van de SN die, in voorkomend geval, onder hun deelname wordt vastgesteld worden gekenmerkt door hetzelfde gebrek als het gebrek waarvan het bestaan is opgeworpen tegen de beslissing van 8 maart 2019. Een dergelijke beslissing kan er naar haar aard evenwel niet toe strekken om de gestelde rechtsvraag daadwerkelijk te beslechten, aangezien zij zelf aanleiding geeft tot het stellen van dezelfde rechtsvraag.
- 13 Ondanks de uiteengezette omstandigheden die hun wraking rechtvaardigen, hebben JK, RX, KS en CV de SN tot op heden nog niet van het bestaan van een daartoe strekkende grondslag in kennis gesteld. Bovendien heeft CV de SN niet in kennis gesteld van zijn persoonlijke geschil met X.Y., als partij in de procedure in de onderhavige zaak, die de SN heeft verzocht om vast te stellen dat CV geen rechter in deze rechterlijke instantie is.
- 14 Nog in januari 2022 zijn door de gemachtigde van X.Y. verzoeken tot wraking van de rechters JK, RX en KS ingediend. De behandeling van deze verzoeken is evenwel gedurende meer dan een jaar feitelijk verhinderd door JK en MB. Tot op het tijdstip van vaststelling van de onderhavige beslissing zijn de genoemde wrakingsverzoeken nog niet behandeld.
- 15 In alle omstandigheden van de onderhavige zaak moet ook nog een andere kwestie in aanmerking worden genomen. Het bevel van 26 januari 2022, waarbij de rechtsprekende formatie in zaak III CZP 1/22 is samengesteld, is [namelijk] gegeven door de alleensprekende rechter MB, die daarbij is opgetreden als

president van de SN die leiding geeft aan de civiele kamer van deze rechterlijke instantie. Aangezien rechter MB onder dezelfde omstandigheden tot rechter in de SN is benoemd als rechter BD, zijn de omstandigheden die in de onderhavige zaak de wraking krachtens de wet van rechters JK, RX, KS en CV rechtvaardigen, tevens op alle punten van toepassing op rechter MB. Evenzo hebben de twijfels over het bestaan van de beslissing van 8 maart 2019, die het voorwerp vormen van de rechtsvraag die aan de orde is in zaak III CZP 1/22, ook rechtstreeks betrekking op de kwestie van het bestaan van het bevel van 26 januari 2022.

- 16 De mogelijke vaststelling dat het bevel van 26 januari 2022 rechtens niet bestaat, is [daarentegen] irrelevant voor de status van rechter Karol Weitz, als rechter-rapporteur en lid van de rechtsprekende formatie in zaak III CZP 1/22. Wanneer deze aanname wordt aanvaard, kan rechter Karol Weitz aanblijven als rechter-rapporteur en als lid van de rechtsprekende formatie krachtens het bevel uit 2019, waarbij de toenmalige president van de SN, die leiding gaf aan de civiele kamer van deze rechterlijke instantie, de oorspronkelijke rechtsprekende formatie in zaak III CZP 25/19 heeft samengesteld. Dat bevel heeft zijn rechtskracht nooit verloren. Het is niet geraakt door het bevel van 26 januari 2022, des te minder wanneer ervan wordt uitgegaan dat voornoemde bevel rechtens niet bestaat.
- 17 Volgens het reglement van orde van de SN is de rechter-rapporteur in beginsel bevoegd om in de diverse zaken de te houden terechtzittingen in te plannen (§ 84, leden 1 en 2, van het reglement van orde van de SN). Aanvankelijk had de rechter-rapporteur het recht om de terechtzittingen in te plannen. Vervolgens, toen de rechters-rapporteur zijn begonnen te weigeren om terechtzittingen in te plannen in het kader van zaken waarin zogenoemde gemengde rechtsprekende formaties zijn samengesteld, dat wil zeggen rechtsprekende formaties onder deelname van rechters van de SN die zijn benoemd op voordracht van de KRS, vormgegeven in overeenstemming met de bepalingen van de wijzigingswet van 8 december 2017, die in het licht van de rechtspraak van het EHRM en de SN [derhalve] niet voldoen aan de Unie- en verdragsrechtelijke norm inzake het bestaan van een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij wet is ingesteld [zie onder meer arresten van het EHRM van 22 juli 2021, nr. 43447/19, *Reczkowicz/Polen*, met name punten 227-284, 8 november 2021, nrs. 49868/19 en 57511/19, *Dolińska-Ficek en Ozimek/Polen*, met name punten 290-320, 340-350, 353-357 en 368, en 3 februari 2022, nr. 1469/20, *Advance Pharma Sp. z o.o./Polen*, met name punten 313-321, 336-346, 349-351, 352-353 en 364, en arresten van het Hof van 26 maart 2020, C-542/18 RX-II en C-543/18 RX-II, *Heroverweging Simpson/Raad en HG/Commissie*, punt 72 e.v., 6 oktober 2021, C-487/19, *W.Ż.* (Kamer voor bijzondere controle en publieke zaken van de Sąd Najwyższy – benoeming, punt 123 e.v., en 29 maart 2022, C-132/20, *Getin Noble Bank*, punt 116 e.v.], heeft de Poolse president het reglement van orde van de SN aldus gewijzigd dat een terechtzitting in een zaak thans, wanneer deze niet wordt ingepland door de betrokken rechter-rapporteur, tegen zijn wil kan worden ingepland door de president van de SN die leiding geeft aan de bevoegde kamer of door de voorzitter van de afdeling die bevoegd is om de betreffende zaak in behandeling te nemen (§ 84, lid 3, van het reglement van orde van de SN). In het

kader van zaak III CZP 1/22 heeft rechter-rapporteur Karol Weitz, gelet op zijn betwisting van de rechtmatigheid en van de wijze van vormgeving van de betreffende rechtsprekende formatie naar aanleiding van het bevel van 26 januari 2022, nooit een terechtzitting ingepland tijdens welke de bij dat bevel samengestelde rechtsprekende formatie uitspraak moest doen, ook al had de president van de SN die leiding geeft aan de civiele kamer de terechtzittingen in deze zaak opgenomen in de werkschema's van die kamer. In het kader van de uitoefening van voornoemde bevoegdheid zijn in de onderhavige zaak bij herhaling terechtzittingen ingepland door de huidige voorzitter van de 3e afdeling van de civiele kamer, namelijk door rechter GC, die onder dezelfde omstandigheden als BD tot rechter in de SN is benoemd, alsook door rechter MB, die optreedt als voorzitter van de SN die leiding geeft aan de civiele kamer ervan. De aldus ingeplande terechtzittingen waren geannuleerd wegens de gerechtvaardigde afwezigheid van de rechter-rapporteur of van een ander lid van de betreffende rechtsprekende formatie. Dat deze terechtzittingen telkenmale zijn ingepland volgens de genoemde vervangende procedure vormde een poging om de rechter-rapporteur langs bestuurlijke weg te dwingen om uitspraak te doen in het kader van de gemengde rechtsprekende formatie die is vastgesteld bij het bevel van 26 januari 2022.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 18 Naar aanleiding van het antwoord van het Hof op de gestelde prejudiciële vraag zal ook de vraag worden beslecht of de rechtsprekende formatie in zaak III CZP 1/22 naar behoren en op doeltreffende wijze is samengesteld, en op welke wijze en door wie zij moet en kan worden samengesteld. Indien het Hof vaststelt dat rechters JK, RX, KS en CV geen lid van de rechtsprekende formatie in zaak III CZP 1/22 mogen zijn en dat rechter MB en geen enkele rechter in de SN die is benoemd onder de in de prejudiciële vraag beschreven omstandigheden beslissingshandelingen in voornoemde zaak mogen verrichten, daaronder begrepen het geven van bevelen tot vaststelling van de rechtsprekende formatie of van de datum van de terechtzitting, en dat de ter zake door die rechters in die zaak gegeven bevelen bijgevolg geen rechtsgevolgen sorteren, alsook dat het bevel tot samenstelling van de rechtsprekende formatie in zaak III CZP 1/22, zonder dat rekening wordt gehouden met de bepalingen van nationaal recht waarbij de bevoegdheden ter zake worden toegekend aan de president van de SN die leiding geeft aan de civiele kamer ervan, mag worden gegeven door de rechter-rapporteur in zaak III CZP 1/22, van wie de benoeming tot rechter in de SN niet door de genoemde gebreken is aangetast, zal die rechter een [dergelijk] bevel [tot samenstelling van] de rechtsprekende formatie in zaak III CZP 1/22 geven en zal hij de datum van de terechtzitting voor het onderzoek van de zaak vaststellen, zodat de weg wordt vrijgemaakt voor een beslissing van de SN en de in deze zaak onderzochte rechtsvraag kan worden beslecht onder toepassing van de uitlegging van het Unierecht die door het Hof is gehanteerd in het arrest W.Ž. Zo zal derhalve een einde kunnen worden gemaakt aan de procedure in zaak III CZP 1/22 en aan de onderliggende zaak III CO 121/18.

- 19 De Europese Unie is een rechtsunie waarvan de taak om het rechterlijke toezicht in haar rechtsorde te waarborgen niet alleen aan het Hof maar ook aan de rechterlijke instanties van de lidstaten wordt toevertrouwd. Daartoe dienen deze lidstaten voor de justitiabelen te voorzien in de nodige rechtsmiddelen om een daadwerkelijke rechtsbescherming op de onder het Unierecht vallende gebieden te verzekeren. Overeenkomstig de rechtspraak van het Hof vormt het beginsel van effectieve rechterlijke bescherming van de rechten die de justitiabelen aan het Unierecht ontleen, dat is neergelegd in artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU en dat voortvloeit uit de constitutionele tradities die de lidstaten gemeen hebben, een algemeen beginsel van het Unierecht. Het is inherent aan het bestaan van een rechtsstaat dat er effectieve rechterlijke toetsing bestaat om de naleving van de bepalingen van Unierecht te verzekeren. Elke lidstaat moet verzekeren dat de instanties die als „rechterlijke instantie” – in de zin van het Unierecht – deel uitmaken van zijn stelsel van beroepsmogelijkheden, voldoen aan de vereisten van een daadwerkelijke rechtsbescherming op de onder het Unierecht vallende gebieden [arresten van 27 februari 2018, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, punten 33-37, en 25 juli 2018, *Minister for Justice and Equality (Gebreken in het gerechtelijk apparaat)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punten 49-52 en aldaar aangehaalde rechtspraak].
- 20 Bij de beoordeling of een orgaan voldoet aan de vereisten om te worden beschouwd als een „rechterlijke instantie” in de zin van artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, moet in het bijzonder rekening worden gehouden met criteria zoals de wettelijke grondslag van het optreden van het orgaan en de onafhankelijkheid van het orgaan en van de personen die er als rechters zitting in hebben [arresten van 27 februari 2018, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, punten 38, 42 en 43, en 25 juli 2018, *Minister for Justice and Equality (Gebreken in het gerechtelijk apparaat)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punt 53]. Dit valt volledig samen met de eisen die worden gesteld aan het begrip „gerecht” in de tweede alinea van artikel 47 van het Handvest, meer bepaald in de context van het recht op een doeltreffende voorziening in rechte en de toegang tot een onpartijdig gerecht [arresten van het Hof van 27 februari 2018, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, punt 41, en 25 juli 2018, *Minister for Justice and Equality (Gebreken in het gerechtelijk apparaat)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punt 53, [en arrest van het Gerecht van] 23 januari 2018, *FV/Raad*, T-639/16 P, EU:T:2018:22, punt 67]. Het voorgaande komt ook overeen met de norm inzake het bestaan van een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij wet is ingesteld, zoals gedefinieerd in artikel 6, lid 1, van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (hierna: „EVRM”) (zie in dit verband artikel 52, leden 3 en 7, van het Handvest en artikel 6, lid 3, VEU).
- 21 Het is duidelijk hoe zaak III CZP 1/22 zich verhouden tot het Unierecht. Ten eerste moet de zeven rechters tellende rechtsprekende formatie van de SN in deze zaak een rechtsvraag beslechten op grond van de uitlegging die door het Hof aan het Unierecht is gegeven in het arrest *W.Ž.* Zo dient zij uitvoering te geven aan dat arrest. Derhalve moet worden onderzocht of de rechtsprekende formatie van

de SN, zoals vastgesteld bij het bevel van 26 januari 2022, rechtmatig is en op doeltreffende wijze is samengesteld, zodat zij het arrest W.Ž. ten uitvoer kan leggen. Ten tweede blijkt uit de omstandigheden van zaak III CZP 1/22 hoe de vervulling van de rechtsprekende taken van de civiele kamer van de SN en van de SN zelf wordt verstoord wanneer in het kader van een rechtsprekende formatie van deze rechterlijke instantie hetzij rechtsprekende handelingen worden verricht hetzij leidinggevende functies worden vervuld door rechters van de SN die zijn benoemd in het kader van een gebrekkige procedure, waarbij eraan moet worden herinnerd dat de werkzaamheden van de SN en van de civiele kamer ervan bijzonder vaak vragen doen rijzen over de uitlegging en de toepassing van het Unierecht. Bijgevolg moet worden beoordeeld of een dergelijke werking van de SN en van de civiele kamer ervan wel in overeenstemming is met de Unie- en verdragsrechtelijke normen.

- 22 De vervulling van de rechterlijke functies van de SN hangt er feitelijk en rechtens van af dat de rechters van deze rechterlijke instantie die verschillende bestuursfuncties binnen de SN vervullen of die deel uitmaken van de organen ervan hun bevoegdheden [daadwerkelijk] uitoefenen, wat een aanzienlijke invloed kan hebben op de onafhankelijkheid van de rechters van deze rechterlijke instantie. De president van de SN die leiding geeft aan een bepaalde kamer ervan is bijvoorbeeld bevoegd om in de diverse zaken de rechtsprekende formaties aan te wijzen en, in bepaalde gevallen, om in de plaats van de rechter-rapporteur de terechtzittingen in die zaken in te plannen. Dit zijn middelen die worden aangewend om de rechters van de SN van wie de benoeming tot rechter in deze rechterlijke instantie niet wordt aangetast door de genoemde gebreken te dwingen om uitspraak te doen in het kader van rechtsprekende formaties die onder meer bestaan uit rechters die op onregelmatige wijze tot rechter in de SN zijn benoemd. Daarnaast kan de president van de SN die leiding geeft aan een bepaalde kamer, als hoofd van al het bestuurlijk en gerechtelijk personeel dat in die kamer werkzaam is, invloed uitoefenen op de bereidheid en het vermogen van die personeelsleden om de aanbevelingen en bevelen van de verschillende rechters te volgen, hetgeen ook wordt gedaan. Onder de omstandigheden van de onderhavige zaak moet tevens rekening worden gehouden met het feit dat de eerste president van de SN over ruime bestuurlijke en organisatorische bevoegdheden beschikt. Meer in het bijzonder geeft hij leiding aan de werkzaamheden van de SN en staat hij aan het hoofd van al het bestuurlijk en gerechtelijk personeel van deze rechterlijke instantie, zodat hij een beslissende invloed uitoefent op het verkeer van stukken binnen de SN en op de toegang van de rechters van deze rechterlijke instantie tot de gerechtelijke dossiers. De eerste president van de SN is krachtens het reglement van orde van de SN voorzitter van elke meervoudige rechtsprekende formatie van de SN waarin hij zitting heeft en kan de tuchtfunctionaris van de SN krachtens de uSN verzoeken om een tuchtprocedure tegen om het even welke rechter in deze rechterlijke instantie in te leiden. Dat betekent dat de invloed van de eerste president van de SN op de vervulling van de rechtsprekende functies van de rechters van deze rechterlijke instantie mogelijksterwijs en, zoals volgt uit de omstandigheden van de onderhavige zaak, ook daadwerkelijk relevant is. Bovendien zij opgemerkt dat de kerntaken in de

huidige werking van de SN worden vervuld door de Kolegium (college) van de SN, die beschikt over ruime advies- en beslissingsbevoegdheden (bijvoorbeeld de bevoegdheid om een tuchtfunctionaris van de SN te kiezen en om te verzoeken om een tuchtprocedure tegen rechters van de SN in te leiden). Het genoemde college bestaat thans grotendeels uit rechters van de SN die op onregelmatige wijze tot rechter in deze rechterlijke instantie zijn benoemd. De verkiezing van nieuwe leden van het college, dat ongetwijfeld door deze rechters zal worden gedomineerd, zal in de civiele kamer van de SN worden gehouden op 12 januari 2024.

- 23 In de rechtspraak van het EHRM en de SN is reeds duidelijk vastgesteld dat wanneer een zaak wordt behandeld door een rechtsprekende formatie van de SN die onder meer bestaat uit rechters die tot rechter in de SN zijn benoemd op voordracht van de KRS, die in dat verband is vormgegeven in overeenstemming met de bepalingen van de wijzigingswet van 8 december 2017, inbreuk wordt gemaakt op het recht van een partij om haar zaak te laten behandelen door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij wet is ingesteld in de zin van artikel 6, lid 1, EVRM [zie met name arresten van het EHRM van 22 juli 2021, Reczkowicz/Polen, met name punten 227-284, 8 november 2021, Dolińska-Ficek en Ozimek/Polen, nrs. 49868/19 en 57511/19, met name punten 290-320, 340-350, 353-357 en 368, en 3 februari 2022, Advance Pharma Sp. z o.o./Polen, nr. 1469/20, alsmede de beslissing van de drie gevoegde kamers van de SN, namelijk van de strafkamer, de civiele kamer en de kamer voor arbeids- en socialezekerheidszaken van 23 januari 2020 in zaak BSA 1-4110-1/20)]. Dat betekent dat een rechtsprekende formatie van de SN die onder meer bestaat uit rechters die in een gebrekkige procedure tot rechter in deze rechterlijke instantie zijn benoemd, niet voldoet aan de norm inzake het bestaan van een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij wet is ingesteld in de zin van het EVRM en het Unierecht.
- 24 Het is paradoxaal dat geen enkele rechtsprekende formatie die ten dele bestaat uit rechters van de SN die op onregelmatige wijze tot rechter in deze rechterlijke instantie zijn benoemd aan voornoemde norm beantwoordt en dat de aldus benoemde rechters thans tegelijkertijd bijna allemaal de meeste leidinggevende functies binnen de SN en binnen het college van de SN vervullen. Daardoor wordt de vervulling van de rechtsprekende taken van de SN in aanzienlijke mate aangetast. Naar het oordeel van de SN is deze paradoxale, schier pathologische toestand duidelijk en is deze toestand kennelijk in strijd met artikel 2, artikel 6, leden 1 en 3, en artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU en artikel 267 VWEU.
- 25 Om deze redenen en gelet het beginsel van doeltreffendheid van het Unierecht heeft de SN uitspraak gedaan als in het dictum.